

YTTRANDE

Fransson, Anders A.
Anders.A.Fransson@skane.se

Datum 2026-04-27
Ärendenummer 2026-POL000125

Remiss av betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026 20)

Sammanfattning

Region Skåne avstyrker förslagen om införande av skattebromsavgift och skattesänkingspremie för kommuner och regioner. Region Skåne bedömer att förslagen utgör ett oproportionerligt och principiellt problematiskt ingrepp i den grundlagsfästa kommunala självstyrelsen. Den problembild som anges till grund för förslagen är inte tillräckligt underbyggd, och de föreslagna åtgärderna riskerar att leda till effekter som motverkar syftet, särskilt för regionernas del.

Region Skåne delar bedömningen att det finns ett långsiktigt uppåtgående tryck på de regionala inkomstskattesatserna och att detta utgör en samhällsutmaning. Region Skånes bedömning är dock att detta tryck har strukturella orsaker, främst kopplade till hälso och sjukvårdens finansiering, som inte kan hanteras genom statliga begränsningar av kommuners och regioners beskattningsrätt. I stället krävs åtgärder som angriper de bakomliggande orsakerna, bland annat genom ett ökat statligt finansieringsansvar.

Grundläggande principinvändning

Rätten för kommuner och regioner att själva besluta om skattesats utgör en av grundpelarna i den kommunala självstyrelsen. En inskränkning av denna rätt förutsätter, enligt proportionalitetsprincipen, att det finns ett tydligt och reellt behov av åtgärder samt att den valda åtgärden är ändamålsenlig, nödvändig och den minst ingripande för att uppnå syftet.

Region Skåne bedömer att dessa förutsättningar inte är uppfyllda. Utredningen visar inte att det förekommer systematiska eller oansvariga skattehöjningar i kommuner eller regioner. Tvärtom talar både historisk utveckling och praktisk erfarenhet för att skattehöjningar i regel vidtas först när andra möjligheter är uttömda. Mot denna bakgrund framstår förslagen som ett obefogat och oproportionerligt ingrepp i det kommunala självstyret.

Problembild

Utredningens utgångspunkt är att det finns en risk för framtida skattehöjningar till följd av demografisk utveckling och ökade kostnadstryck inom välfärden. Att ett sådant kostnadstryck föreligger innebär dock inte i sig att det finns ett missbruk av beskattningsrätten eller ett incitamentsproblem hos kommuner och regioner. Det saknas belägg för att folkvalda kommun eller regionpolitiker höjer skatter lättvindigt eller av oansvariga skäl. Tvärtom finns tydliga belägg för det motsatta: skattehöjningar skjuts i regel upp så länge som möjligt.

Regionernas medelskattesats har visserligen ökat, men detta har tydliga strukturella förklaringar som utredningen själv delvis redovisar. Region Skåne delar därför inte utredningens bedömning att den beskrivna problembilden motiverar föreslagna styrmedel.

Risk för motverkande effekter

Region Skåne bedömer att systemet med skattebromsavgift i flera fall riskerar att få motsatt effekt jämfört med intentionen. När en kommun eller region behöver höja skatten sker detta normalt först efter att andra åtgärder är uttömda, och när ökade intäkter krävs för att uppfylla kommunallagens balanskrav. Med införandet av skattebromsavgift innebär detta att den totala intäktsökning som krävs blir större än utan skattebroms.

Detta riskerar att leda till att skattehöjningar, när de väl genomförs, behöver bli högre än vad som annars hade varit nödvändigt. Förslaget kan därmed bidra till både högre skattenivåer och ökad ryckighet i skattepolitiken, snarare än till långsiktig stabilitet.

Demokratiska konsekvenser

Region Skåne vill särskilt lyfta de demokratiska konsekvenserna av förslaget. Om invånare i en kommun eller region genom allmänna val ger mandat för en politik som innebär högre lokal skatt för att finansiera välfärdstjänster, är det principiellt problematiskt om delar av dessa skatteintäkter genom statliga mekanismer omfördelas till andra delar av landet.

Ett sådant system riskerar att försvaga den demokratiska ansvarskedjan och undergräva legitimiteten för det kommunala självstyret.

Regionernas särskilda förutsättningar

Kommuner och regioner står inför mycket omfattande reinvesteringsbehov i infrastruktur uppförd under perioden 1950–1980, ofta inom områden av nationellt intresse. När staten inte längre medfinansierar dessa investeringar tvingas de finansieras via kommunal beskattning, vilket i praktiken är det enda tillgängliga finansieringsverktyget.

Regionerna står även inför ett långsiktigt och strukturellt kostnadstryck inom hälso och sjukvården. Efterfrågan på vård ökar till följd av demografiska förändringar och medicinteknisk utveckling, samtidigt som regionerna i praktiken saknar alternativa stabila finansieringskällor. Den regionala inkomstkatten utgör den huvudsakliga finansieringsbasen.

Att införa en skattebroms för regionerna riskerar därför att försvåra möjligheterna att möta växande vårdbehov och kan leda till försämrad tillgänglighet, längre väntetider och sämre kvalitet, snarare än en långsiktigt hållbar finansiering.

Alternativa och mer ändamålsenliga åtgärder

Region Skåne delar ambitionen att motverka ett högt skattetryck, men bedömer att detta bättre uppnås genom åtgärder som angriper de strukturella orsakerna till kostnadstrycket. Exempel på sådana åtgärder är:

- ett ökat statligt finansieringsansvar för hälso och sjukvård av nationellt intresse,
- statlig finansiering av nationell sjukvårdsinfrastruktur och särskilt kostsamma behandlingar,
- generella och värdesäkrade statsbidrag med minskad ryckighet.

Sådana åtgärder skulle minska behovet av regionala skattehöjningar utan att urholka den kommunala självstyrelsen och därmed vara mer samhällsekonomiskt effektiva.

Avslutande ställningstagande

Region Skåne avstyrker förslagen om skattebromsavgift och skattesänkingspremie. Region Skåne bedömer att förslagen inte är proportionerliga, riskerar att motverka sitt syfte och innebär en långtgående inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Fokus bör i stället ligga på långsiktiga och strukturella lösningar för finansiering av välfärdens utveckling, särskilt inom hälso och sjukvården.